

Gezonde relaties en seksualiteit

VOORGEZET ONDERWIJS

Bijna de helft van de seksueel actieve leerlingen op vmbo en havo vrijen onveilig.

Een school met een brede visie op seksualiteit, draagt bij aan de preventie van seksueel riskant gedrag en bevordert een gezonde seksuele ontwikkeling van leerlingen.

Gezonde relaties en seksualiteit

Waarom aandacht voor gezonde relaties en seksualiteit?

Seksuele vorming draagt bij aan een positieve en gezonde seksuele ontwikkeling van de leerlingen en aan de preventie van ongewenste zwangerschappen, seksuele grensoverschrijding, seksueel overdraagbare aandoeningen (SOA) en homonegatief gedrag. Dit leidt tot meer zelfbewuste, seksueel gezonde jongeren en uiteindelijk ook tot minder schooluitval en een beter toekomstperspectief. Door op tijd te starten en structureel aandacht te geven aan het thema – zowel in de onderbouw als de bovenbouw – zorgt het ervoor dat leerlingen voorbereid zijn op seksuele contacten, beter weten wat hun eigen wensen en grenzen zijn en leren respectvol met elkaar om te gaan. Sinds 2012 zijn scholen verplicht om aandacht te besteden aan seksualiteit en seksuele diversiteit. Deze thema's zijn opgenomen in de kerndoelen van de onderbouw van het voortgezet onderwijs.

Vignet Gezonde School, themacertificaat Relaties en seksualiteit

Om de effectiviteit van de activiteiten die u op het thema 'relaties en seksualiteit' gaat uitvoeren te vergroten, is het belangrijk om voor dit thema te werken via de volgende pijlers:

Voor ieder van deze pijlers van de Gezonde School vindt u op de volgende pagina een beschrijving.

Wilt u voor het thema relaties en seksualiteit laten zien dat u voldoet aan al deze pijlers en daarmee 'integraal' werkt aan gezondheidsbevordering? Dan kunt u het themacertificaat Relaties en seksualiteit van het vignet Gezonde School aanvragen.

Meer informatie: www.gezondeschool.nl/voortgezet-onderwijs/gezondheidstemas-en-criteria-vignet/werken-aan-relaties-en-seksualiteit

Vignet Gezonde School

Themacertificaat Relaties en seksualiteit

EDUCATIE

De school besteedt in een doorlopende leerlijn aandacht aan relationele en seksuele vorming van alle leerlingen. Dit kan op verschillende manieren. Een school kan bijvoorbeeld een lespakket als *Lang Leve de Liefde* als basis gebruiken. Er wordt gewerkt aan kennis, houding en vaardigheden. Andere voorbeelden van erkende activiteiten zijn *Girls' Talk*, *Make a Move* of *Je lijf, je lief!* (voor het praktijkonderwijs).

Ouders zijn belangrijk in de seksuele vorming van hun kinderen. Vaak vinden zij het belangrijk dat hun kinderen ook op school informatie krijgen over relaties en seksualiteit. Door ouders te informeren over het lesprogramma zijn zij beter voorbereid als hun kinderen thuiskomen met vragen over dit onderwerp.

OMGEVING

De school treft voldoende fysieke maatregelen om onveilige situaties en seksueel grensoverschrijdend gedrag te voorkomen. Bijvoorbeeld door verlichting op donkere plekken, toezicht op het schoolplein, camera-toezicht, open toiletten en internet-filters. Ook kan de school laten zien dat ze een veilig klimaat hebben rondom seksuele diversiteit.

BELEID

De school heeft een beleid omschreven over hoe zij wil bijdragen aan gezonde relaties en seksualiteit van leerlingen. Een doorlopende leerlijn kan hierin opgenomen worden. Leerlingen en ouders zijn bij de beleidsvorming betrokken.

De school heeft school- en gedragsregels geformuleerd rondom relaties en seksualiteit. Denk hierbij aan respectvolle omgang met elkaar (bijvoorbeeld met betrekking tot seksueel grensoverschrijdend gedrag en homonegatief gedrag) en interactie tussen leerlingen en tussen leerlingen en medewerkers. Het is belangrijk om toezicht te houden en ook de sancties vast te leggen en te communiceren, zodat de gedragsregels ook daadwerkelijk worden nageleefd. Deze staan vermeld op de school-website en/of in de schoolgids.

De school registreert ernstige incidenten van seksueel grensoverschrijdend gedrag om het beleid te ondersteunen. Dit kan in de vorm van een incidentenregistratie.

SIGNALERING

Jaarlijks brengt de school de seksuele gezondheid van leerlingen in kaart. Dit kan met de vragenlijst van 'Jij en Je Gezondheid' die GGD Groningen jaarlijks afneemt. De school heeft zo inzicht in hoe het met leerlingen gaat rond relaties en seksualiteit.

Een zorgprotocol met aandacht voor problemen en vragen rond relaties en seksualiteit en een goede meldcode zorgen samen voor een goede zorgstructuur voor dit thema. Alle schoolmedewerkers zijn bekend met dit protocol.

Het moet voor leerlingen en hun directe omgeving (bijvoorbeeld ouders) duidelijk zijn bij wie ze terecht kunnen met vragen of hulp. Dit kan bijvoorbeeld de zorgcoördinator, de vertrouwenspersoon of de mentor zelf zijn.

Relaties en seksualiteit

			EDUCATIE	OMGEVING	BELEID	SIGNALERING
INTERVENTIE	BESCHRIJVING	CONTACTGEGEVENS				
Jij en Je Gezondheid (GGD)	Jaarlijkse afname van vragenlijst, signalering problemen bij jongeren en schoolprofiel. info.jijenjegezondheid.nl	GGD Groningen, medewerker Jeugdgezondheidszorg van eigen school 050 367 40 00				✓
ERKENDE INTERVENTIES						
Lang Leve de Liefde	'Lang Leve de Liefde' is een lesmethode over liefde, relaties, veilig vrijen en seksualiteit voor het voortgezet onderwijs, voortgezet speciaal onderwijs en het mbo. www.langlevedeliefde.nl/docenten/voortgezet-onderwijs	voorlichting@sensenoord.nl	✓			
Ik ben van mij	Jongeren leren om respectvol om te gaan met grenzen en wensen op het gebied van intimiteit en seksualiteit. www.movisie.nl/interventie/ik-ben-mij	voorlichting@sensenoord.nl	✓			
Vlaggensysteem	Het Vlaggensysteem stimuleert gezond seksueel gedrag en draagt bij aan het voorkómen en terugdringen van seksueel grensoverschrijdend gedrag onder kinderen en jongeren. Het biedt professionele opvoeders handvatten om seksueel gedrag adequaat te beoordelen, bespreekbaar te maken en om gepast te reageren. www.movisie.nl/interventie/vlaggensysteem	voorlichting@sensenoord.nl	✓			✓
Living Loving	'Living Loving' is een doorlopende leerlijn seksuele vorming voor het voortgezet onderwijs voor 4 leerjaren. De leerlijn wordt opgenomen in het bestaande curriculum, docenten worden getraind en ouders betrokken. Zo komt de school tot een integrale aanpak van het thema seksualiteit. wiseducatie.nl/aanbod	06 19 94 93 03 info@wiseducatie.nl	✓			

Relaties en seksualiteit *vervolg*

INTERVENTIE BESCHRIJVING		CONTACTGEGEVENS	EDUCATIE	OMGEVING	BELEID	SIGNALERING
Be-Loved, seksualiteit en weerbaarheid	'Be-Loved' is een doorlopende leerlijn seksuele vorming voor het christelijk voortgezet onderwijs voor 4 leerjaren. De leerlijn wordt opgenomen in het bestaande curriculum, docenten worden getraind en ouders betrokken. Zo komt de school tot een integrale aanpak van het thema seksualiteit. sub.gezondeschool.nl/interventies/vo/1500157?schooltype=vo	06 19 94 93 03 info@wiseducatie.nl	✓			
LEGSpedition	Het hoofddoel is dat jongeren zich bewust worden van balans op LEGS-gebied (Lichamelijk, Emotioneel, Geestelijk en Sociaal) en de invloed van hun keuzes hierop. Daarmee worden jongeren versterkt in gezonde identiteit (stevig op hun LEGS), kunnen zij gezonde keuzes maken, leren NEE te zeggen tegen risicodrag en kiezen voor een gezonde levensstijl. www.terwille.nl/wat-wij-doen/voor-scholen/zorgaanbod-relegs	050 311 62 26 r.pruis@terwille.nl	✓			✓
Liefde is ... voor meisjes	'Liefde is ... ' is een voorlichtingsprogramma ter ondersteuning van de seksuele ontwikkeling en seksuele weerbaarheid van meisjes uit de 2e en 3e (13 tot en met 16 jaar) op het voortgezet onderwijs. De voorlichting wordt gegeven door 2 vrouwelijke hulpverleners die op een laagdrempelige manier thema's gerelateerd aan seksualiteit en relaties bespreekbaar maken. www.qpido.nl/aanbod/voorlichting-liefde-en-seks	06 29 33 80 64 info@qpido.nl	✓			
Merel van Groningen	Voorlichting over loverboys, grooming en sexting door ervaringsdeskundigen. www.merelvangroningen.nl/welkom/spreekster-loverboys-grooming-sexting	info@merelvangroningen.nl	✓			
Wat doe jij? ... wensen en grenzen in de liefde	'Wat doe jij?' zijn lessen die onbedoelde zwangerschap bij jongeren wil voorkomen. In de lessen, uitgevoerd door een gastdocent, is aandacht voor relaties, seksuele integriteit, anticonceptiegebruik en (jong) ouderschap. Jongeren oefenen met vaardigheden om hun wensen en grenzen aan te geven. Het pakket bestaat uit een serie van 4-6 lessen en/of de ouderavond en docentenbijeenkomst. www.siriz.nl/wat-doe-jij-wensen-en-grenzen-in-de-liefde	preventie@siriz.nl	✓			

Relaties en seksualiteit *vervolg*

			EDUCATIE	OMGEVING	BELEID	SIGNALERING
INTERVENTIE	BESCHRIJVING	CONTACTGEGEVENS				
Make a Move	'Make a Move' is een groepsprogramma voor jongens van 12 tot 18 jaar met een relatief laag opleidingsniveau. Het programma richt zich op het bevorderen van seksueel gezond gedrag en het voorkomen van seksueel grensoverschrijdend gedrag. De training heeft een positieve insteek: het realiseren van plezierige relaties en seksuele ervaringen, vrij van dwang, discriminatie en geweld. csgnn.nl/make-a-move	Sense Noord-Nederland voorlichting@sensenoord.nl	✓			
Girls' talk	Dit counsellingsprogramma is speciaal ontwikkeld voor kwetsbare meiden in de leeftijd van 14 tot 21 jaar. Het programma is ook zeer geschikt voor meiden met een lager opleidingsniveau en voor meiden die veel meegemaakt hebben. Het programma richt zich op seksuele empowerment en beoogt de seksuele gezondheid en het seksueel welzijn van meisjes te verbeteren. csgnn.nl/girls-talk	Sense Noord-Nederland voorlichting@sensenoord.nl	✓			✓
Seksuele vorming	Hier kunt u tips vinden om relaties en seksualiteit structureel een plek te geven in het beleid van de school. www.seksuelevorming.nl/onderwijssoort/voortgezet-onderwijs	info@seksuelevorming.nl			✓	
ERKENDE INTERVENTIES						
Voorlichting op maat van Sense	Voorlichters van Sense geven voorlichtingslessen aan docenten, kinderen, jongeren en ouders waarbij allerlei thema's op het gebied van seksuele en relationele vorming aan bod komen. De lessen worden o.a. afgestemd op leeftijd, leerniveau, wensen van de groep. Ook zijn er verschillende spellen en lespakketten beschikbaar. www.sense.info/nl/voorlichting-en-training-0	Sense Noord-Nederland voorlichting@sensenoord.nl	✓	✓	✓	✓
Centrum seksualiteit MEE Noord	Centrum Seksualiteit MEE Noord biedt trainingen aan jongeren en volwassen met een (licht) verstandelijke beperking. De trainingen worden gegeven op scholen voor speciaal onderwijs en binnen zorginstellingen. Ook worden er trainingen gegeven aan professionals die werken met mensen met een beperking. Ook worden er trainingen gegeven voor het begeleiden van ouders. csmnoord.nl/trainingen	050 527 39 88 06 13 74 73 71 info@csmnoord.nl	✓	✓		✓

Relaties en seksualiteit *vervolg*

INTERVENTIE BESCHRIJVING		CONTACTGEGEVENS	EDUCATIE	OMGEVING	BELEID	SIGNALERING
Het Voorspel	'Het Voorspel' is een project waarbij seksuele voorlichting in een open sfeer aan middelbare scholieren wordt aangeboden door studenten. Onderwerpen die aan bod komen zijn o.a. verliefdheid, verschillen tussen jongens en meisjes, homoseksualiteit, seksueel overdraagbare aandoeningen en anticonceptie. ifmsa.nl/projecten/het-voorspel	voorspel@ifmsa.nl	✓			
COC Groningen	Training voor het signaleren van LHBT-problematiek (Lesbisch, Homo, Biseksueel en Transgender), ondersteuning en verwijzing. Ook voorlichting voor jongeren beschikbaar. www.cocgroningen.nl	050 313 26 20 info@cocgd.nl	✓			✓
Workshop Seks, Drugs en Rock & Roll	Seks klinkt lekker! En dat is het ook. Veel reclamemakers gebruiken het om de aandacht van mensen te krijgen. Het is ook niet meer weg te denken in de media. In de workshop Seks, Drugs & Rock 'n Roll wordt je meegenomen in hoe de maatschappij hier mee omgaat. Welke verschillen zijn er tussen een gezonde en ongezonde drang naar seks? www.terwille.nl/wat-wij-doen/voor-scholen/workshop-seks-drugs-rock-n-roll	050 311 62 26 info@terwille.nl	✓			✓
Voor landelijke materialen zie: gezondeschool.nl/voortgezet-onderwijs/interventies						

De belangrijkste reden om af te zien van condoomgebruik is gebruik van de pil of een ander anticonceptiemiddel. De pil beschermt alleen niet tegen seksueel overdraagbare ziektes.

Aandacht voor relaties en seksualiteit op school maakt leerlingen weerbaar en brengt waarden en normen bij zodat zij (later) verantwoorde keuzes maken.